

ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

๑. ต่อมาวันหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายผู้อยู่ในทิศ มาสู่พระเชตวันมหาวิหารด้วยความหวังว่า จักเฝ้าพระบรมศาสดา ถวายบังคมพระบรมศาสดาแล้ว เยี่ยมพระอสีติมหาสาวกแล้ว เทียวจาริกอยู่ในพระวิหาร ถึงสถานที่อยู่ของพระจักขุปาลเถระแล้ว ในเวลาเย็น ได้มุ่งหน้าตรงต่อที่อยู่ของพระเถระนั้น ด้วยความหวังว่า จักดูแม่สเถระที่นี่ ฯ ในขณะนั้น มหาเมฆตั้งเค้าขึ้นแล้ว ฯ พวกเธอคิดว่า เวลาก็เย็นแล้ว และเมฆก็ตั้งเค้าขึ้นแล้ว เวลาเช้าตรู่ พวกเราจักมาดูตั้งนี้แล้วก็กลับไป ฯ ฝนตกในปฐมยาม หยุดตกในมัชฌิมยาม ฯ พระเถระเป็นผู้ปรารภความเพียร เติบจนกรรมเป็นอาจิณ เพราะฉะนั้น จึงลงสู่ที่จงกรมในเวลาปัจฉิมยาม ฯ อนึ่ง ในกาลนั้น แมลงค่อมทองจำนวนมาก ตั้งขึ้นแล้วบนภาคพื้นใหม่ที่ฝนตกใหม่ ฯ แมลงค่อมทองเหล่านั้น เมื่อพระเถระเดินจงกรมอยู่ ได้ถึงวิบัติแล้วโดยมาก ฯ พวกอันเตวาลิก ยังไม่ทันได้กวาดสถานที่จงกรมของพระเถระ แต่เช้าตรู่ ฯ พวกภิกษุชนอกนี้ มาด้วยความหวังว่า จักดูสถานที่อยู่ของพระเถระ เห็นสัตว์ทั้งหลายในที่จงกรมแล้ว ถามว่า ใครจงกรม ณ สถานที่นี้ ฯ พวกอันเตวาลิกของพระเถระตอบว่า พระอุปัชฌาย์ของพวกกระผม ขอรับ ฯ ภิกษุเหล่านั้นตำหนิว่า ท่านทั้งหลายจงดูการกระทำของพระสมณะเถิด ในเวลาที่มีจักขุ (ดี) ท่านนอนหลับเสีย ไม่กระทำอะไร ๆ ในเวลาที่มีจักขุบกพร่อง บัดนี้ คิดว่า เราเดินจงกรม ตั้งนี้ ทำสัตว์ทั้งหลายมีประมาณเท่านี้ให้ตายแล้ว ได้กระทำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ ด้วยคิดว่า เราจักกระทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ ตั้งนี้ ฯ ต่อมา ภิกษุเหล่านั้น ไปกราบทูลพระตถาคตเจ้าว่า พระพุทธเจ้าข้า พระจักขุปาลเถระคิดว่า เราเดินจงกรม ตั้งนี้ ทำสัตว์มีชีวิตเป็นอันมากให้ตายแล้ว ฯ ก็ท่านทั้งหลายได้เห็นเธอกำลังทำสัตว์มีชีวิตเป็นอันมากให้ตายอยู่หรือ ? ฯ ไม่ได้เห็น พระพุทธเจ้าข้า ฯ

๒. พวกภิกษุชาวเมืองโกสัมพีสดับว่า ได้ยินว่า พระบรมศาสดามาถึงพระนครสาวัตถีแล้ว ได้ไป ณ สถานที่นั้น เพื่อจะทูลขอขมาพระบรมศาสดา ฯ พระเจ้าโกศลทรงสดับว่า ได้ยินว่าพวกภิกษุชาวเมืองโกสัมพีผู้ก่อการแตกร้างเหล่านั้น กำลังมา ดังนี้ จึงเข้าเฝ้าพระบรมศาสดา กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ จักไม่ยอมให้ภิกษุเหล่านั้นเข้ามาสู่แคว้น แคว้นของข้าพระองค์ ฯ พระบรมศาสดาตรัสตอบว่า ดูกรมหาบพิตร ภิกษุเหล่านั้น เป็นผู้มึนศีล ไม่ถือเอาคำของอาตมภาพ เพราะขัดแย้งกันและกันเท่านั้น บัดนี้ เธอกำลังมาเพื่อขอขมาอาตมภาพ ภิกษุเหล่านั้นจงมาเถิดมหาบพิตร ฯ ฝ่ายอนาถปิณฑิกะเศรษฐีก็กราบทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ จักไม่ยอมให้ภิกษุเหล่านั้นเข้าไปสู่พระวิหาร ดังนี้แล้ว ถูกพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห้ามเสียอย่างนั้นเหมือนกัน จึงได้นิ่งเฉยเสีย ฯ ก็เมื่อภิกษุเหล่านั้นถึงพระนครสาวัตถีตามลำดับแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้ารับสั่งให้ประทานเสนาสนะ ณ ส่วนข้างหนึ่งทำให้เป็นสถานที่สงัดแก่เธอทั้งหลาย ฯ ภิกษุเหล่าอื่น ไม่นิ่ง ไม่ยืนร่วมกับภิกษุพวกนั้น ฯ พวกประชาชนผู้มาแล้ว ๆ กราบทูลถามพระบรมศาสดาว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ภิกษุพวกไหน คือภิกษุชาวเมืองโกสัมพีผู้ก่อการแตกร้าง เหล่านั้น ฯ พระบรมศาสดาทรงแสดงว่า พวกนั้น ฯ ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีเหล่านั้น ถูกประชาชนผู้มาแล้ว ๆ ขึ้นว่า ได้ยินว่า ภิกษุพวกนี้ คือภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ผู้ก่อการแตกร้างเหล่านั้น ได้ยินว่า ภิกษุพวกนี้ คือภิกษุชาวเมืองโกสัมพี ผู้ก่อการแตกร้างเหล่านั้น ดังนี้ ไม่อาจโจษวิเศษขึ้นได้ หมอบลงแทบบาทมูลแห่งพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลขอขมาพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๔
แปล ไทยเป็นมคธ

๑. อถกทิวลํ ทิสาวาลีโน ภิกขุ สตุถารํ ปสฺสิสฺสสามาติ เซตวนํ อาคนฺตฺวา สตุถารํ วนฺทิตฺวา อสฺสํติมหาเถเร ทิสฺวา วิหารจาริกํ จรฺนฺตา จกฺขุपालตฺเถรสฺส วสนฺภูจํ ปตฺวา อิหํปี ปสฺสิสฺสสามาติ สายํ ตทภิกฺขฺวา อหฺลํ ๗ ตสฺมี ชเนน มหาเมโฆ อุกฺกจฺหิ ๗ เต อิทานิ สายนฺจ เมโฆ จ อุกฺกจฺโิต ปาโต ๖ อาคนฺตฺวา ปสฺสิสฺสสามาติ นินฺวตฺตีสฺสุ ๗ เทโว ปจฺฉมยาเม วสฺสิตฺวา มชฺฉิมยาเม วิคฺโต ๗ เถโร อารทฺธวิริโย อาจิณฺณจฺงกมฺโน ตสฺมา ปจฺฉิมยาเม จงฺกมฺนํ โอตฺริ ๗ ตทา ปน นวฺวฺภูจาย ภูมียา พหุ อินฺทโคปกฺกา อุกฺกจฺหีสฺสุ ๗ เต เถเร จงฺกมฺนฺเต เยภฺยเยน วิปชฺชีสฺสุ ๗ อนฺเตวาลิกา เถรสฺส จงฺกมฺนฺภูจํ กาลสฺเสว น สมฺมชฺชีสฺสุ ๗ อิตฺเร ภิกขุ เถรสฺส วสนฺภูจํ ปสฺสิสฺสสามาติ อาคนฺตฺวา จงฺกมฺเน ปาณเก ทิสฺวา โก อิมสฺมี จงฺกมฺตีติ ปุจฺฉีสฺสุ ๗ อมฺหากํ อฺปชฺฉมาโย ฆนฺเตติ ๗ เต อฺชฺฉมาเยสฺสุ ปสฺสธ สมณฺสฺส กมฺมํ สจฺกชฺชูกาเล นิปชฺชิตฺวา นินฺทหายนฺโต กิณฺฉิ อกฺตฺวา อิทานิ จกฺขุวิกัลกาเล จงฺกมามีติ เอตฺตเก ปาณเ มาเรสิ อตฺถํ กริสฺสามีติ อนตฺถํ อกรีติ ๗ อถ เต คนฺตฺวา ตถาคตฺสฺส อโรเจสฺสุ ฆนฺเตจกฺขุपालตฺเถโร จงฺกมามีติ พหุ ปาณเก มาเรสิตี ๗ ก็ ปน โส ตุมฺเหหิ มาเรนฺโต ทิณฺโวจิตฺติ ๗ น ทิณฺโวจิ ฆนฺเตติ ๗ **(ธมฺมปทฺฏกฺกถาย ปจฺโม ภาโค/หน้า ๑๘ - ๑๙)**

๒. โภสมฺพิกา ภิกขุ สตุถา กิร สวตฺถึ อาคโตติ สุตฺวา สตุถารํ ชมาเปตฺตุ ตตฺถ อคฺมํสฺสุ ๗ โภสลฺราชา เต กิร โภสมฺพิกา ฆนฺทนาการกา ภิกขุ อาคจฺฉนฺตีติ สุตฺวา สตุถารํ อฺปสงฺกมิตฺวา อหํ ฆนฺเต เตสํ มม วิชิตํ ปวิสิตฺตุํ น ทสฺสามีติ อาห ๗ มหาราช สึลฺวนฺตา เต ภิกขุ เกวลํ อณฺณมณฺณํ วิวาเทน มม วจฺนํ น คณฺหีสฺสูทานิ มํ ชมาเปตฺตุ อาคจฺฉนฺติ อาคจฺฉนฺตุ มหาราชติ ๗ อนาถปิณฺฑิโกปี ฆนฺเต อหํ เตสํ

วิหารํ ปวิสิตุํ น ทสสามีติ วตฺวา ตเถว ภควตา ปฏิกฺขิตฺโต ตฺถุหิ อโหสิ ๑ สวตฺ-
 ถิยํ อนุปฺปตฺตานํ ปน เตสํ ภควา เอกมฺนฺเต วิวิตฺตํ การาเปตฺวา เสนาสนํ
 ทาเปสิ ๑ อญฺเฆ ภิกฺขุ เตหิ สหฺธี เนว เอกโต นิสฺสีหนฺติ น ติฏฺฐนฺติ ๑ อาคตาคตา
 สตฺถารํ ปุจฺจนฺติ กตฺเม เต ภนฺเต ภนฺตฺนการกา โกสมฺพิกา ภิกฺขุติ ๑ สตฺถา เอเตติ
 ทสฺเสติ ๑ เต เอเต กิร เต เอเต กิร เตติ อาคตาคเตหิ อํคฺลฺยา ทสฺสิยมานา
 ลชฺชาย สีสํ อุกฺขิปีตุํ อสฺกโกนฺตา ภควโต ปาหฺมุเล นิปฺชฺชิตฺวา ภควนฺตํ ขมาเปสฺสุ ๑
(รวมบทฎกถาย ปจฺโม ภาโค/หน้า ๕๘ - ๕๙)